

Kaustisen kirkon pitkä tie omaksi seurakunnaksi

Pitkä matka omaan kirkkoon

Kaustislaiset kuuluivat keskiajalla Kaarlelan seurakuntaan, ja kirkkomatka oli yli 50 kilometriä. Ensimmäistä kirkkoa yritettiin rakentaa Kaustiselle jo 1600-luvulla, mutta hanke keskeytettiin luvan puuttuessa. Rakennuspaikaksi jäi Kappelinkangas, jossa kirkon perustukset olivat näkyvissä vielä 1700-luvulla.

1700-luvun loppuun mennessä Kaustinen oli kasvanut lähes 800 asukkaan kyläksi, ja oman kirkon tarve oli ilmeinen. Hanke kohtasi kuitenkin voimakasta vastustusta sekä Kokkolan että Vetelin suunnalta.

Kuningas myönsi rakennusluvan

Viimeisenä keinona talolliset **Matti Matinpoika Kuorikoski ja Erkki Matinpoika ”Parta-Kettu” Kettu** matkustivat Tukholmaan pyytämään rakennuslupaa kuningas Kustaa III. He veivät kuningasperheelle lahjaksi kaustislaisen rukin ja valmistivat odotusaikanaan puuhevosia kuninkaan lapsille.

Kuningas allekirjoitti kirkon rakennusluvan 12. syyskuuta 1776. Kuningatar Sofia Magdalena lahjoitti kirkkoon kynttiläkruunun, joka on edelleen kirkon kuorissa. Samalla matkalla tilattiin myös kolme kirkonkelloa, joista pienimmän maksoi Parta-Kettu.

Ensimmäinen kirkko vuonna 1777

Ensimmäinen kirkko rakennettiin vuonna 1777 Matti Kuorikosken johdolla. Se oli nykyistä matalampi, mutta pohjaltaan lähes saman kokoinen. Seuraavana vuonna valmistui näyttävä renessanssityylinen tapuli, joka on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Tapuli palveli vuosisatojen ajan myös ruumishuoneena. Kaustinen sai ensimmäisen oman papin vuonna 1778, ja seurakunnan toiminta käynnistyi seuraavana vuonna.

Kirkkoa kaunistettiin sukupolvien ajan

Seurakunta hankki kirkkoon kynttiläkruunuja, lampetteja ja muuta sisustusta. Vaasalainen taidemaalari Immanuel Alm maalasi vuonna 1794 kolmiosaisen alttaritaulun, joka on edelleen kirkon arvokkain alkuperäinen taideteos. Myöhemmin kirkkoon valmistui myös sivutauluja ja kuuluisa ”helvetintaulu”, joka siirrettiin myöhemmin pois seurakuntalaisten pelottavana pitämänä. Vuonna 1832 valmistui kirkon vaivaisukko, jonka kädessä olevaan lippaaseen kerättiin avustuksia köyhille.

Uusi kirkko vanhan paikalle

Vuosina 1859–1860 kirkko uudistettiin perusteellisesti kirkonrakentaja **Jaakko Heikinpoika Rauman** johdolla. Rakennusta korotettiin, ikkunoita suurennettiin ja suuri osa rakenteista uusittiin. Työtä onkin pidetty käytännössä kokonaan uuden kirkon rakentamisena.

Kirkkoa on kunnostettu useita kertoja myös 1900- ja 2000-luvuilla. Merkittäviä korjauksia tehtiin vuosina 1969–1970 sekä 2006, jolloin kirkon alkuperäisiä värityksiä ja koristeita palautettiin näkyviin. Vuosina 2012–2014 kirkko sai uuden paanukaton.

Nuori seurakunta

Vaikka ensimmäinen kirkko valmistui jo vuonna 1777, Kaustisesta tuli itsenäinen seurakunta vasta vuonna 1866 senaatin päätöksellä. Nykyiseen kirkkoon mahtuu noin 550 henkeä, ja se on edelleen yksi Kaustisen tärkeimmistä historiallisista rakennuksista sekä paikallisen kirkonrakennustaidon merkittävä muistomerkki.

Kuva: Veli-Pekka Harju.

Kaustisen kirkko sisältä. Kuva: Veli-Pekka Harju.

Sukupolvien kirkosta pidetään huolta. Kuva: Veli-Pekka Harju.